

Vald i stummande mørke

Forbedret barnehelse i Mexico

Mexico er et av sju land som er i ferd med å oppnå FNs tusenårsmål om redusert barnedødelighet innen 2015. Høy oppslutning om vaksinasjon og andre folkehelseiltak, særlig dem rettet mot barn og kvinner, mer utdanning av kvinner og bedre vann- og sanitærforhold ser ut til å ligge bak en betydelig bedring av barns helse i Mexico de siste tiårene.

Basert på registerdata har forskere sett på mulige forklaringer på nedgangen i barnedødeligheten – fra 64 til 23 dødsfall per 1 000 levendefødte i løpet av 25 år. Nedgangen i dødelighet knyttet til diarésykdom var særlig stor. Polio, difteri og meslinger er utryddet, og barns ernæringsstatus er betydelig forbedret. Selv om det ikke er mulig å fastslå en sikker kausal sammenheng med folkehelseiltak, gir tidsassosiasjon og biologisk plausible forklaringer grunn til å tro at slike tiltak har vært viktige. Dette går frem av en artikkel i *The Lancet* nylig (1). Rapporten er skrevet av forskere ved Mexicos nasjonale folkehelseinstitutt. En av forfatterne er knyttet til norske myndigheters arbeid med tusenårsmålene (2).

Forfatterne beskriver tiltakene som en diagonal tilnærming. En slik tilnærming forener vertikale tiltak, som betegner intensive, relativt kortvarige, ofte sykdomsspesifikke tiltak, og horisontale tiltak, som betegner mer langsiktige tiltak integrert med eksisterende helse-tjenester og infrastruktur.

Petter Gjersvik

petter.gjersvik@legeforeningen.no
Tidsskriftet

Litteratur

1. Sepulveda J, Bustreo F, Tapia R et al. Health system reform in Mexico 6: Improvement of child survival in Mexico: the diagonal approach. *Lancet* 2006; 368: 2017–28.
2. Statsministerens kontor. FNs tusenårsmål. <http://odin.dep.no/smk/norsk/tema/FN/bn.html> (19.12.2006).

I Den demokratiske republikken Kongo, det tidligere Zaïre, har eitt av dei lokale kyrkjesamfunna, Communauté des Eglises Libres Pentecôtiste en Afrique (CELPA) sidan 2003 drive eit psykososialt arbeid for valdsutsette menneske. Dette arbeidet er finansiert med overgangsbistand, såkalla GAP-midlar, frå det norske utanriksdepartementet, formidla til Kongo gjennom CELPA sin norske søsterorganisasjon Pinsevennenes Ytre Misjon (PYM). Eg har tidlegare arbeidd som lege i Kongo i regi av CELPA, siste gongen i 1994–95, då med flyktingar frå Rwanda (1). Hausten 2005 hadde eg studiepermisjon og nytta den til eit opphald i Kongo.

Sidan eg sist forlét Kongo har mykje gått frå vondt til verre. I store delar av landet har det herska ein kontinuerleg krigstilstand. Å halde oversikt over kva for land og grupper som har stått mot kven, er svært komplisert. Krigen i Kongo er blitt kalla Afrika sin første verdskrig, og på det meste skal soldatar frå seks ulike nasjonar ha stått på Kongo si jord. I tillegg har det vore fleire større og mindre interne militsgrupper som har kjempa mot soldatar frå andre land og mot kvarandre.

Krigen har omfattande følgjer for lokalbefolkninga. Mange er drepne i krigshandlingar, kanskje så mange som fire millionar menneske har mist livet (2). Denne humanitære katastrofen har ikkje fått internasjonal merksemd svarande til omfanget. Krigen i Irak går føre seg i flomlys, men i Kongo vert han ført i stummande mørke ute i bushen. Hit går det ikkje fly, og her er det ikkje hotell å ta inn på (3).

Frå 2003 har tilstanden betra seg noko. Dei framande soldatane – med eitt viktig unnatak – har forlate landet, og den største interne geriljagrappa – majimaji – er blitt integrert i den nasjonale hæren. Utsiktene til fred var bakgrunnen for at CELPA/PYM søkte Utenriksdepartementet i Norge om midlar for å bidra til gjenoppbygging og forsoning i dette krigsherja landet.

Psykososialt støttearbeid

Midlane frå Noreg har vore nytta til tre prosjekt: Landsbyutvikling, integrering av tidlegare soldatar, mellom dei mange barn, og

eit psykososialt støtteprogram for valdsutsette, flest kvinner. Dette prosjektet har fått namnet Centre d'Assistance Médico-Psychosociale (CAMPS). Arbeidet vert leidd av ein kongolesisk professor i psykologi, Justin Kabanga. Hovudsetet for arbeidet ligg i Bukavu i provinsen Sud-Kivu, med forgreiningar til Kisangani, Kinshasa og Kindu. Kvart senter har satellittar andre stader i nærområdet sitt, slik at det finst tilsette i CAMPS-prosjektet på om lag 25 ulike stader. Mange av desse satellittane ligg fleire hundre kilometer unna næraste senter.

Kvinne med plexusskade etter skot. Dei psyko-logiske skadane er gjerne verre. Begge foto Øyvind Watne